

Владислав Кундеус

кандидат, юридичних наук, доцент
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

**ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 334 КК УКРАЇНИ «ПОРУШЕННЯ
ПРАВИЛ МІЖНАРОДНИХ ПОЛЬОТІВ»**

Як відомо, кожне кримінальне правопорушення посягає на певний об'єкт, завдає йому істотної шкоди або ставить під загрозу спричинення такої шкоди. Серед існуючих концепцій визначення об'єкта кримінального правопорушення теорія, що об'єктом кримінального правопорушення (злочину) є суспільні відносини є панівною. Як зазначає Колос С. С.: «Відповідно до вищезазначеної концепції, об'єкт злочину – це суспільні відносини, взяті під охорону нормами кримінального права, на які посягнув порушник» [1, с. 197]. Оскільки суспільні відносини, на які посягає кримінальне правопорушення, є багатосторонніми наукою кримінального права використовується найбільше поширена класифікація об'єктів кримінального правопорушення, «за вертикаллю»: 1) загальний об'єкт, 2) родовий (груповий, видовий) об'єкт та 3) безпосередній об'єкт (основний і додатковий). Родовим об'єктом визначають об'єкт, яким охоплюється певне коло тотожних чи однорідних за своєю соціальною і економічною суттю суспільних відносин, які через це повинні охоронятися єдиним комплексом взаємозалежних кримінально-правових норм [2, с. 16]. У наці кримінального права загальноприйнятним положенням вважається те, що побудова системи розділів Особливої частини Кримінального Кодексу України (далі – КК України) та об'єднання кримінальних правопорушень певним розділом відбувається за родовими об'єктами кримінального правопорушення. Зокрема Бандурка І.О. вказує, що властивість родового об'єкту покладена в основу побудови Особливої частини КК України, об'єднуючи в межах одного розділу кодексу норми, в яких встановлюється відповідальність за посягання на тотожні чи однорідні суспільні відносини» [3, с. 73]. Слід вказати, що ст. 334 КК України, розташована у Розділі XIV КК України «Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації». Отже, на підставі принципу побудови Особливої частини КК за родовим об'єктом посягання, родовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 334 КК України «Порушення правил міжнародних польотів», слід вважати суспільні відносини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

В системі класифікації об'єктів «за горизонталлю» безпосередній об'єкт, як частину родового об'єкта поділяють на основний та додатковий об'єкти. Як наголошує Митрофанов І. І.: «...у деяких випадках кримінально каране діяння шкідливо впливає відразу на кілька охоронюваних законом суспільних відносин. У такому разі безпосередній об'єкт злочину поділяється на основний і додатковий» [4, с. 156]. Основним безпосереднім об'єкт прийнято вважати відносини, яким безпосередньо спричинюється шкода. Додатковим – відносини, яким спричиняється шкода попутно з основним безпосереднім об'єктом [5, с. 97].

Кримінального правопорушення, передбачене ст. 334 КК України встановлює відповідальність за вліт в Україну або виліт з України без відповідного дозволу, а також недодержання зазначених у дозволі маршрутів, місць посадки, повітряних трас, коридорів або ешелонів. В літературі зазначається, що заборона перетинання лінії кордону без дозволу компетентних органів чи поза встановленими правилами є складовою недоторканності державних кордонів [6, с. 36]. Законодавством України встановлюється, як загальні правила перетинання державного кордону, так і спеціальні правила перетинання державного кордону України повітряним судном. Зокрема, ст. 9 Закону України «Про державний кордон» вказує, що перетинання державного кордону України повинно відбуватися з додержанням встановленого порядку [7]. Що стосується повітряних суден, то вони повинні перетинати державний кордон України у спеціально виділених маршрутах обслуговування повітряного руху (ч. 1 ст. 32 Повітряного кодексу України). Перелік маршрутів обслуговування повітряного руху для перетинання державного кордону України затверджується уповноваженим органом з питань цивільної авіації за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України та Адміністрацією Державної прикордонної служби України (ч. 2 ст. 32 Повітряного кодексу України) [8]. В цьому зв'язку слід вказати, що авіаційні правила визначають порядок виконання польотів цивільних та державних повітряних суден і є бов'язковими для виконання усіма фізичними та юридичними особами незалежно від форм власності та відомчої підпорядкованості, які провадять діяльність у галузі авіації та використання повітряного простору України [9]. Недодержання авіаційних правил виконання польотів повітряних суден створює, насамперед, загрозу безпеці польотів повітряних суден.

Отже, зміст безпосереднього об'єкту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 334 КК України безпосередньо випливає із характеру діяння – посягання на два об'єкти. По-перше, на суспільні відносини недоторканності державних кордонів повітряним судном. По-друге, на суспільні відносини у сфері безпеки польотів повітряних суден, що порушуються внаслідок невиконання або неналежного виконання правил польотів повітряних суден: недодержання зазначених у дозволі маршрутів, місць посадки, повітряних трас, коридорів або ешелонів. Оскільки, основний

безпосередній об'єкт є частиною родового об'єкту основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 334 КК України «Порушення правил міжнародних польотів» слід вважати суспільні відносини у сфері недоторканості державного кордону України, що встановлюють заборону перетинання лінії державного кордону України повітряними суднами без дозволу уповноважених органів з питань цивільної авіації чи з порушенням встановленого порядку (правил) перетинання державного кордону України такими суднами.

Додатковим безпосереднім об'єктом вказаного кримінального правопорушення є суспільні відносини у сфері безпеки польотів повітряних суден, що порушуються внаслідок невиконання або неналежного виконання правил польотів повітряних суден, паралельно з основним безпосереднім об'єктом – суспільними відносинами у сфері недоторканості державного кордону України.

1. Колос С. С. Об'єкт злочину у науці кримінального права. Підприємство, господарство і право. 2018. № 11. С. 196-199.

2. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручн. для студентів юрид. спец. вищ. Закладів освіти / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-е вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. С. 105.

3. Бандурка, І. О. Об'єкт злочину як кримінально-правова категорія / Бандурка Ірина Олександрівна // Право.ua. 2015. № 2. С. 70-75.

4. Загальна частина кримінального права України : навч. посіб. / Митрофанов Ігор Іванович ; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. Одеса : Фенікс, 2015. 576 с.

5. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.

6. Цимбалістий Т. О. Конституційно-правовий статус державного кордону України [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 20.02.03 / Цимбалістий Тарас Олегович ; Академія прикордонних військ України ім. Богдана Хмельницького. Хмельницький, 1998. 213 с.

7. Про Державний кордон: Закон України від 04.11.1991 № 1777-ХІІ // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> (дата звернення: 08.02.2023).

8. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#n502> (дата звернення: 06.02.2023).

9. Про затвердження Авіаційних правил України «Загальні правила польотів у повітряному просторі України» Державіаслужба України, Міноборони України; Наказ, Правила від 06.02.2017 № 66/73 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0654-17#Text> (дата звернення: 08.02.2023)